

מדינת ישראל

משרד החינוך

המנהל הפדגוגי

השירות הפסיכולוגי יעוצי

היחידה למיניות ומניעת פגיעה בילדים ובני נוער

"אחרי ככלות הקול והתמונה" - להתבגר במציאות של חשיפה לתכנים מיניים ולפורנוגרפיה

שבוע מערכת החינוך נגד אלימות מינית תשע"ד

מה מתאים לאיזה גיל...?

התמודדות עם חשיפה לתכנים לא מותאמים

סדנה לכתות ד' – ו' בחמ"ד

כמה מלים למנחה לפני שמתחילים...

כמו בכל נושא רגיש, עולה לדיון השאלה "האם אין בעיה בעצם הדיבור על הנושא?", כלומר, האם השיח עצמו עשוי לעורר סקרנות ומתוכה חיפוש התכנים. לכן נבנתה הסדנה באופן לא ישיר על נושא של חשיפה לתכנים מיניים בוטים, אלא באופן כללי יותר, על חשיפה בכלל לתכנים לא מותאמים: אלימות, פגיעות שונות וגם תכנים לא צנועים. הסדנה מכוונת להנחיה לשימוש בטוח ברשת, תוך דגש על היכולת לבחור אופני שימוש הולמים.

יש לשים לב, ובמידה והמנחה מתרשם כי בכיתה קיימת אצל ילדים מסוימים חשיפה לתכנים פורנוגרפיים או תכנים לא הולמים אחרים, כדאי לשוחח עם אותם ילדים, לבדוק האם יש חשיפה, להתייעץ עם אנשי היחידה ובמקרה הצורך לטפל באופן נקודתי (שיח עם הורים, קבוצות מיקוד, הפניה לטיפול רגשי וכן הלאה – לפי המקרה והצורך)

פתיחה –

במהלך החיים אנו מתנסים בדברים שונים:

יש דברים שמתאים לעשות בכל גיל כמו למשל: לשתות מים, לשיר, לצחוק, לבכות, לישון. **מה עוד?**

יש דברים שמתאימים בגיל מסוים ולא מתאים בגיל אחר, למשל – ללכת לגן, לשחק בארגז החול, ללכת לתנועת נוער, להתחתן, להיות סבא. **מה עוד?**

א. לשרטט על הלוח או על פלקט טבלה בת 4 עמודות :

מבוגרים	12-18 חט"ב ותיכון	6-12 יסודי	0-6 גן

להכין כרטיסיות עם הדבקה בגבן ועליהן רשימת התנהגויות ופעולות. הילדים יקראו כל פעולה וידביקו בעמודה המתאימה. (ניתן לתת להם לכתוב על הלוח פעולות מהרשימה ולהוסיף משלהם). אם ההיגד מתאים למספר קבוצות גיל, ניתן למתוח חיצים ימינה ושמאלה. **דוגמאות** - לשחק בפלסטלינה, ללבוש טיטול, לצאת לפיצה עם חברים, להיכנס לפייסבוק, לצאת לטיול, ללכת לישון אצל חבר/ה, לאכול גלידה, להוציא רישיון נהיגה, להתגייס לצבא / לצאת לשרות לאומי, ללדת ילדים, לטייל עם הנכדים, להתחתן, להשתמש במוצץ, לשחק, לצאת לעבודה, וכ'.

ב. להשאיר לסיום המיון את הפעילויות הבאות: **צפייה בטלוויזיה, צפייה בסרטים בקולנוע, שימוש במחשב, שימוש בניידים**: כל אלה פעילויות שיכולות להתאים לקטנים ולגדולים (למקם בטבלה לפי מה שנהוג באותה חברת ילדים – יש מקומות שבהם מקובל שיש לילדים ניידים ויש מקומות שלא. יש בתים שבהם יש טלוויזיה ויש כאלה שלא).

ג. להרחיב: **איזה תכניות / משחקי מחשב / סרטים / תוכנות מתאימים לאיזה גיל?** – לרשום שמות שהילדים מעלים (פייסבוק, ווטסאפ, סרטונים מצוירים כדוגמת דרדסים, תכניות ריאליטי, משחקי מחשב וניידים כמו קנדיקראש וטמפלראן

תכנים מסוימים מתאימים לגילאים מסוימים ואחרים לא. **למה?** (למשל, אם בן שש יצפה בסרט אלים ומעורר אימה הוא יפחד, לא יוכל להתמודד עם מה שיראה, יתקשה להירדם אח"כ בלילה... וכ'.)

צילום בניידים – גם צילום, כמו צפייה בטלוויזיה ובמחשב מתאים לגילאים השונים. **מה אנחנו מצלמים בדרך כלל?** אנשים, מקומות, דברים חשובים, חוויות עם משפחה וחברים. (לשים לב שלעיתים הילדים יכירו את הצילום בנייד מההורים או מעצמם ויש פעמים שהצילום ייעשה רק במצלמה רגילה ואז זה לא רלוונטי ויש להתמקד בתכנים מהמחשב, אליו רוב התלמידים חשופים).

ד. כמו שראינו, בטלוויזיה, במחשב ובניידים יש תכנים רבים המתאימים לגיל שלכם, (וכך גם בתמונות ובסרטונים שאנחנו מצלמים בניידים). כמו שיש דברים שמתאימים לגיל שלכם, יש גם דברים שלא מתאימים לצפות ולראות בגיל שלכם.

מה למשל איננו מתאים לגילכם, לדעתכם?

למה לדעתכם זה לא מתאים לצפייה?

לעתים אפשר לצפות בטלוויזיה, במחשב ובניידים גם בתמונות ובסרטים לא צנועים או לא מכבדים או מעליבים. לפעמים תוך כדי שימוש במחשב יופיעו לנו תכנים שאיננו מעוניינים בהם – יש לנו שליטה על מה שנראה וכמובן שיש לסגור את המסך שנפתח ומומלץ לשתף מבוגר שסומכים עליו.

חלק מהתכנים אינם מתאימים לצפייה כי הם מפחידים מדי, למשל. חלקם לא מתאימים בכלל כי הם אינם צנועים, או פוגעניים. זה מאד מבלבל כי אנחנו עלולים להיתקל בכל מיני תכנים שנראים לנו מאד מסקרנים וזה טבעי, ועלינו להפעיל שיקול דעת – האם זה מתאים לי? האם זה יועיל לי או יפגע בי או באחרים? בסרטים ובתמונות כאלה מוצגים לעיתים קרובות דברים שהם לא אמתיים ולא נכונים. יש שם לעתים אלימות והתנהגויות שלא נעים לצפות בהן, בוודאי לא בגילכם. צפייה בסרטים ובתמונות האלה יכולה להפחיד, להלחיץ, לבלבל ואפילו לגרום נזק לעתים לילדים.

סרטון משרד החינוך UNDO, ניתן לצפייה ישירה בקישור הבא:

<http://www.youtube.com/user/educationil>

סיכום

שמנו לב היום לכך שיש דברים שאנחנו עושים בחיים שמתאימים בכל גיל, כמו לישון ולאכול. יש דברים שמתאים לעשות בגילאים מסוימים, למשל ללבוש טיטול, להתפרנס ועוד. למדנו שבתחום הטלוויזיה והמחשב (והניידים) אפשר בכל גיל כמעט להשתמש בהם, אבל לכל גיל יש את הסרטים והתכנים המתאימים לו (מבוב ספוג ועד סרטים שיעניינו מבוגרים). צפייה בגיל צעיר בתכנים לא מתאימים יכולה לגרום נזק ולפגוע, כי מה שרואים שם לא מציאותי ולא נכון ויכול לבלבל, להפחיד, להלחיץ אותנו. אם בטעות אתם נכנסים לתכנים כאלה פשוט צאו ממה שנכנסתם אליו, וכדאי, למרות המבוכה, לשתף מבוגר שסומכים עליו. אם מישהו מנסה לשכנע או מכריח אתכם לצפות בדברים כאלה חשוב לשתף מבוגר בכך, כי זה לא מתאים לגילכם ולאף אחד אסור להכריח אתכם לעשות דברים לא נעימים או שיכולים לפגוע בכם.

כמה דגשים:

- במידה וידוע לנו כי ילדים בכיתה נחשפו לתכנים פורנוגרפיים, או שבמהלך הסדנא הצוות חש כי יש ילדים שגילו עניין מוגבר או היו בחוסר שקט יוצא דופן, חשוב לדבר עם הילדים שנחשפו באופן פרטני או כקבוצת מיקוד. שיח זה ניתן לפתוח בשאלה: האם קרה לכם שראיתם משהו שאתם חושבים שאיננו מתאים לכם? שמעתם על מישהו שראה תכנים שלא התאימו?
- בשיח יש לקבל את הסקרנות מצד אחד שהצפייה מעוררת, ואת תחושות הבהלה והגועל שעשויות להתעורר. בנוסף, כאשר ילדים צופים בתכנים לא מותאמים, תיווך הינו חשוב מאד! להסביר שמדובר בקשרים בין מבוגרים ולא מתאים לילדים כלל, שגם מה שנראה

בין מבוגרים אינו מתרחש כך במציאות וזו רק הצגה ולא אמת. אם לילדים יש שאלות בעקבות מה שראו, כדאי לענות להם באופן קונקרטי על מה שראו, בלי בהלה, תוך אמירה שהם נחשפו לתכנים שאינם מתאימים לגילם. התעלמות, כעס או בהלה של המבוגר עלולה להחוות לילד כטראומטית לא פחות מהחשיפה עצמה. אי מתן תשובות ענייניות עלולות להוביל את הילד לחפש את התשובות במקום בו נתקל בהן מלכתחילה, כלומר בתכנים הפורנוגרפיים וכך הנזק מועצם.

- לפי המקרה יש לשקול האם יש ליידע את הורי התלמידים. ניתן להתייעץ עם מדריכות היחידה למיניות ומניעת פגיעה לכל מקרה לגופו.